

CAP. VI.

Votum simplex impedit sponsalia de futuro, non autem dirimit matrimonium sequens: secus in voto solemniter.

Celestinus III. (an. 1195.)

Rursus a quidam votum castitatis emittens, juravit se quandam ducturum postea in uxorem. Unde a fraternitate tua requisiti arbitramur, quod cum simplex votum apud Deum non minus obliget, quam solenne: pro eo quod juravit temere, poenitentiam agat, & votum, quod Deo fecit, studeat observare. Quod si postquam huiusmodi praestitit iuramentum, ad nuptias proprio motu convolasset: cum votum simplex matrimonium impediatur contrahendum, non tamen dirimat iam contractum, nihil ambiguitatis quaestio tua continere videtur.

CAP. VII.

Votum solenne impedit, & dirimit matrimonium post contractum.

Innocentius III. Libonen. & Colimbrien. Episcopis. (an. 1212. in Hispaniam.)

Innuente b I. nobili muliere, nostro est Apostolatu referatum, quod a quibusdam curialibus fuit Regi Legionen. pro ipsius copula supplicatum: quod cum ad con sanguineorum eius notitiam pervenisset, ut maritum acciperet, ei sub oblatione Regia suggererunt: ipsa vero, quod tunc nollet nubere protestans, consilium accepit ab eis, quod votum emitteret castitatis, quod in manibus cuiusdam de fratribus sancti Aug. fecit, eo adiecto tenore, ut in domo propria cum omni substantia sua remaneret. Sane in ejusdem ordinis habitu biennio post permansit, licet id se invitam fecisse asserat & coactam, non tam metu Regio, quam parentum: [& inf. 1] Tandem attendens, quod invita votum emisisset, eo dimisso de parentum consilio, P. Michaeli e publice fuit matrimonialiter copulata: de quo d quatuor sustulit filios tempore procedente: [& inf. 2] Nos igitur attendentes, quod in emissione voti, quod praecessit, nulla vel modica coactio affuisset, quam patientia, & perseverantia sequentis temporis penitus pro fugavit, & quod sequens conjunctio potius iniqua fuit, & violenter extorta: mandamus, quatenus si praemissis veritas suffragatur praefatam mulierem ad male dimissum religionis habitum reassumendum, & servandum quod vovit, monere & inducere procuretis, & (si opus fuerit) per censuram Ecclesiasticam coercere.

[1 Post haec eidem Regi quod fecerat indicavit, quod approbans, vetuit, ne quis ea nolente domum intraret ipsius, vel exinde aliquid exporteret. Interim vero tempore modico clabente P. Curialis regias literas secum portans, & F. Ferandi dictae mulieris domum intrantes, ut ipse P. vi saltem eam duceret in uxorem, acceperunt ab ipsa, quod si eam idem P. duceret, ipsius manibus interiret. Postea vero dimissis domo, & omnibus, quae habebat, in domo cuiusdam Judaei per tres, in Ecclesia vero S. M. de Neiga per sex latuit septimanas, ita quod exinde propter necessitates humanas etiam egredi non auderet, tandem se coactam videns, & omnibus destitutam, &]

[2 Verum quia salutem animae desiderat omnibus anteferre, ac metuens, quod huiusmodi conjunctio licita non existat, quid super his tenere debeat, edoceri responsio nostro suppliciter postulavit.]

TITULUS VII. DE EO, QUI DUXIT IN MATRIMONIUM, QUAM POLLUIT PER ADULTERIUM.

CAP. I.

Si quis vivente uxore contrahit cum secunda hoc ignorante, prima mortua ad sui petitionem non separabitur a secunda.

a C. 2. eod. tit. in 2. compil. b Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. vid. Sor. 4. sent. dist. 38. q. 2. c citatos in praeced. cap. c alias Michaelis P. filio Michaelis. d In antiqua comp. de qua, &c.

Alexander III. Abbari sancti Albani. (an. 1180.)

Positam a est nobis, quod vir quidam uxorem habens sibi aliam huiusmodi rei insciam copulavit: sed prima mortua nititur discedere a secunda: (& infra. 1) Licet autem in canonibus habeatur, b ut nullus copulet matrimonio, quam prius polluerat adulterio, & illam maxime, cui fidem dederat uxore sua vivente, vel qua machinata est in mortem uxoris: quia tamen praefata mulier erat inscia, quod ille aliam haberet uxorem viventem, nec dignum est, ut praedictus vir, qui scienter contra canones venerat, lucrum de suo dolo reportet: Consultationi tuae taliter respondemus, quod nisi mulier divortium petat, ad petitionem viri non sunt aliquatenus separandi.

[1 Asserens, quod uxore vivente eam non licuit sibi copulare.]

CAP. II.

Si vivente prima uxore, & non cognita, quis contrahit cum secunda scienter, & eam cognovit, etiam mortua prima, secundam habere non potest: secus si prima erat non legitima uxor.

Idem Abbari de Fontibus. (an. 1180.)

Significavit c nobis O. Andegavensis: [& inf. 1] Mandamus quatenus si consiterit, quod eidem O. tanta vis illata fuerit, quod non sponte in primam confenserit, nec post praestitum iuramentum ipsam carnaliter cognoverit, propter hoc non dimittas, quia ad aliam, quam postea in uxorem accepit, revertendi liberam tribuas facultatem. Alioquin sibi ne ad secundam revertatur sub interminatione anathematis inhibens, des ei licentiam ducendi aliam in uxorem.

[1 Parochianus Eboracen. Ecclesiae per VII. de Romar. qui est ex hac luce subtractus, capiens eum, tamdiu in vinculis ferreis, & carcere tenuit, donec ipsum jurare coegit, quod A. mulierem duceret in uxorem. Cum autem vincula, & carcerem evasisset, aliam uxorem accepit, de qua filios procreavit. Postea vero idem O. a praefata A. coram ven. fratre n. Eboracen. Archiepiscopo Apostol. sed. Leg. tractus in causam, coactus est iuramento servare, quod ad illam, quam sponte in uxorem acceperat, non accederet, donec lis esset iudicio Ecclesiastico terminata. Ceterum quia priusquam de causa cognoscitur legitime, praenominata A. diem clausit extremum, praedictus O. ad eandem, de qua filios habuit, reverti non audeat, inde est quod d. v. A.]

CAP. III.

Non potest quis cum illa contrahere, quam uxore vivente cognovit, si machinata fuit in mortem uxoris.

Idem Baranen. d Episcopo. (an. 1180.)

Super hoc e, quod quaesivisti, an liceat alicui cum ea contrahere matrimonium, quam uxore sua vivente sibi de facto matrimonio copulavit: Taliter respondemus, quod si adultera est in mortem uxoris aliquid machinata, sive fidem dedit, sive non, quod ea defuncta hanc esset ducturus, secundum canones ab eius consortio prohiberetur, & haec prohibitio perpetuo est servanda.

CAP. IV.

Qui vivente uxore, etiam ab eo separata quoad torum, secundam consciam duxit uxorem, prima mortua separabitur a secunda, sed cum alia contrahere poterit.

Clemens III. (an. 1190. Romae.)

EX literarum f tuarum insinuatione accepimus, quod T. uxorem suam in adulterio deprehensam, de tui antecessoris assensu abiecit: quae postmodum accepit a habitu monachalem: sed dictus T. antequam illa decederet, aliam superinduxit b, & plures suscepit filios ex eadem: [& infra. 1] Frat. t. igitur resp. quod illos debes ab invicem separare. Idem vero vir, indicta ei de adulterio poenitentia, aliam ducere poterit in uxorem.

[1 Ceterum quia supradicta mulier decessit, quid super secunda copula fieri debeat, sedem duxisti Apost. consulendam.]

a Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. part. 6. c. 1. vide Magistr. 4. sent. dist. 35. §. solet etiam queri. b al. habeatur expressum. c Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. part. 6. c. 13. d Bavaren. al. Banaten., sed Beluacen. Baionem. Batonien. & Baren. agnoscenda, cetera rejicienda sunt. e Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 6. c. 16. f Cap. 1. eod. tit. in 2. compil.

tecessoris assensu abiecit: quae postmodum accepit a habitu monachalem: sed dictus T. antequam illa decederet, aliam superinduxit b, & plures suscepit filios ex eadem: [& infra. 1] Frat. t. igitur resp. quod illos debes ab invicem separare. Idem vero vir, indicta ei de adulterio poenitentia, aliam ducere poterit in uxorem.

[1 Ceterum quia supradicta mulier decessit, quid super secunda copula fieri debeat, sedem duxisti Apost. consulendam.]

CAP. V.

Qui vivente uxore legitima cum secunda contrahit adultera, etiam prima mortua separabitur a secunda, etiam si longo tempore ei cohabitavit, & filios ex ea suscepit.

Idem c (an. 1190. Romae.)

CUM d haberet uxorem legitimam A. nomine I. later praesentium, cum M. adulterium perpetravit. Cumque super hoc fuisset in jus vocatus, abjuravit adulteram, & postmodum iuramento contempto, vivente legitima cum ea matrimonium contrahere, & ipsi diu cohabitare praesumpsit: demum praedicta A. de praesenti luce subtracta, memoratus I. cum adultera per decennium est moratus, de qua decem filios procreavit. Tale ergo damus consult. t. responsum, ut separentur e omnino, & eis iuncta poenitentia, perpetua continentia indicatur: praesertim cum in dies suos ambo processerint, & tamdiu publice in adulterio, & perjurio ex certa scientia perdurantes, Ecclesiam in gravi scandalo perturbaverint. Nosti enim, quod Leo Papa statuit, ut nullus ducat in matrimonium, quam adulterio polluit: & quod hic plus procreatum fuit, quam si fides praestita duntaxat fuisset adultera, ut defuncta legitima eam duceret in uxorem; cum eadem etiam prima f vivente, quasi matrimonialiter moechae moechus adherere praesumpsit, & sacramentum suum temere violare: quod utriusque connubium (ubi etiam nulla intercessit g religio iuramenti) tam b Gregor. Papa, quam Triburien. Synodus i detestatur, & utrumque hoc modo conjunctum praecipit publicae x poenitentiae subijci, ac perpetuo sine ulla spe conjugii permanere. Nec aliquod eidem I. & M. adminiculum afferunt, ut simul maneant, quod decennio cohabitaverant l ad invicem, ac decem filios suscepunt m: cum multiplicis prolis ita susceptae magis eorum crimen exaggeret, & diuturnitas temporis peccatum non minuat, sed augmentet. Sollicitudinis tamen tuae intererit, ut uterque liberis suis, secundum quod eis suppetunt facultates, necessaria subministrat.

CAP. VI.

Si quis mortua uxore contrahit cum ea, quam vivente uxore sine fidei datione cognoverat, tenet matrimonium, dummodo in mortem defunctae neuter fuerit machinatus.

Innocentius III. Episcopo Spoletano. (an. 1212.)

Significasti n nobis, quod cum P. civis Spoletanus quandam M. mulierem duxisset legitime in uxorem, ea relicta, cuidam meretrici adhaesit: [& inf. 1] Verum cum uxor ipsius esset viam universae carnis ingressa, meretricem, cui adhaeserat, desponsavit. Nos igitur inquisitioni tuae taliter respondemus, quod nisi alter eorum in mortem uxoris defunctae fuerit machinatus, vel ea vivente sibi fidem dedit o de matrimonio contrahendo, legitimum iudices matrimonium supradictum, excommunicato munus absolutionis (si petierit) iuxta formam Ecclesiae impensurus.

a Suscepit. b superduxit. c In veteri comp. hoc caput Celestin. III. praecedens vero Clemens. III. tribuitur. d Cap. 2. eod. tit. in 2. comp. e Vid. Bart. in l. Claudrus. D. de his quibus ut indignis. f Vox, prima, deest in antiq. nec debet esse, ut constat ex gl. verb. ead. g intercessisset. h Vid. Host. hic inducentem varias Greg. auctor. i Cap. 40. & 51. k publice. l cohabitaverunt. m Susceperunt. n C. 1. eod. tit. in 3. compil. o dederunt. Tom. II.

[1 Et cum ab ejus contubernio ad torum non posset legitimum revocari, vos in eum excommunicationis sententiam protulistis.]

CAP. VII.

Si quis vivente prima secundam huius rei insciam duxerit uxorem: mortua prima, licite remanet cum secunda, novo consensu interveniente.

Idem Messanen. Capitulo (an. 1212.)

Veniens a ad praesentiam nostram G. laicus humiliter insinuatione monstravit, quod cum in civitate Lemovicen. quandam sibi matrimonialiter copulasset, ab ea recedens Messanam advenit, ubi M. mulierem insciam, quod aliam haberet uxorem, sibi solenniter copulavit: verum cum eidem poenitentia fuisset iuncta, ut ad legitimam rediret uxorem, & ipse propter hoc in suam patriam rediisset, uxorem suam inveniens carnis debita perfolvisse, ad Messanam rediit civitatem, & supradictae M. tanquam legitimae cohabitavit uxori: [& inf. 1] Licet autem vivente uxore legitima praedictam M. sibi copulare nequiverit in uxorem, quia tamen uxore defuncta, utpote a lege ipsius solutus, in eadem M. de novo potuit matrimonialiter consentire, dummodo non praestiterit fidem adultera, vel machinatus fuerit in mortem uxoris: mandamus, quatenus si est ita, eidem G. ut supradictae M. affectu adhaereat conjugali, licentiam concedatis.

[1 Nunc autem impostam sibi pro priori excessu poenitentiam agens humiliter, & devote, cohabitandi eidem M. a nobis licentiam postulavit.]

CAP. VIII.

Contrahens cum secunda, vivente prima, quam tamen non cognovit, nec ante contractum, nec post, mortua prima potest contrahere cum secunda.

Gregorius IX. Fratri R. (an. 1236.)

SI quis uxore vivente fide data promissit aliam se ducturum, vel cum ipsa de facto contraxit, si nec ante, nec post (legitima ejus superstite) cognovit eandem: quamvis utriusque ipsorum pro eo, quod in hoc graviter deliquerint, sit poenitentia iungenda: non est tamen matrimonium, quod cum ea contraxit, post uxoris obitum dirimendum. Ceterum tolerari non debet, si prius, vel postea, dum vixerit b uxor ipsius, illam adulterio polluisset.

TITULUS VIII. DE CONJUGIO c LEPROSORUM. CAP. I.

Lepra superveniens non dissolvit matrimonium, nec matrimonii effectum: ideo adinvicem maritali affectione juncti se tractare debent, aut ad perpetuam continentiam vovendam induci.

Alexander III. Cantuarien. Archiepiscopo. (an. 1180.)

Pervenit d ad nos, quod cum hi, qui lepra morbum incurrunr, de consuetudine generali, a communi hominum separantur, nec uxores viros, nec viri uxores taliter aegrotantes sequuntur. Quoniam igitur cum vir & uxor una caro sint, non debet alter sine altero esse diutius: mandamus, quatenus ut uxores viros, & viri uxores, qui lepra morbum incurrunr, sequantur, & eis conjugali affectione ministrent, sollicitis exhortationibus inducere non postponas. Si vero ad hoc induci non poterunt, eis artius iungas, ut uterque altero vivente continentiam servet. Quod si mandatum tuum servare contempserint, vinculo excommunicationis adstringas.

N n

CAP.

a Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. b vixit. c Vid. B. Thom. 4. sent. dist. 22. q. 1. art. 1. d Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 37. c. 2.

C A P. II.

Coniuges propter lepram separandi non sunt a coniugio, & leprosi contrahere possunt matrimonium: & invicem sibi redere debitum tenentur.

Idem Bajonen. a Episcopo. (an. 1180.)

Quoniam b nemini licet (excepta causa fornicationis) uxorem dimittere : constat , quod siue mulier lepra percussa fuerit , seu alia e gravi infirmitate detenta , non est a viro propterea separanda , vel etiam dimittenda . Leprosi autem si continere nolunt , & aliquam , quæ sibi nubere velit , invenerint , liberum est eis ad matrimonium convolare . Quod si virum , siue uxorem leprosum fieri contigerit , & infirmus a sano carnale debitum exigat , generali præcepto Apostoli , quod exigitur , est solvendum : cui præcepto nulla in hoc casu exceptio invenitur .

C A P. III.

Sponsalia de futuro præcise non compellunt ad contrahendum matrimonium cum leproso , lepra post sponsalia superveniente .

Urbanus III. Episcopo Florentino . (an. 1186.)

L iteras d : [& infra . 1] Quia postulasti , utrum si post sponsalia de futuro inter legitimas personas contracta , antequam a viro mulier traducatur , alter eorum lepræ morbum incurrat , alius ad consummandam copulam maritalem compelli debeat ? Respondemus , quod ad eam accipiendam cogi non debet , cum nondum inter eos matrimonium fuerit consummatum .

[1 Tuæ frat. debita benignitate suscepimus , quibus certiores de sinceritate fidei tuæ , & devotionis affectu , ad uxorem , & commodum tuum abundantius provocamus . Verum]

TITULUS IX.

DE CONIUGIO SERVORUM.

C A P. I.

Servus contradicente Domino matrimonium contrahere potest , sed propter hoc non liberatur a servitiis Domino debitis .

Adrianus Sancteburgen. f Archiepisc. (an. 790.)

D ignum est g : [& infra . 1] Sane juxta verbum Apostoli b , sicut in Christo Jesu , neque liber , neque servus est a sacramentis Ecclesiæ removendus , ita nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi : & si contradicentibus Dominis , & invitis contracta fuerint , nulla ratione sunt propter hoc dissolvenda . Debita tamen , & consueti servitia non minus debent propriis Dominis exhiberi .

[1 Et a rationis tramite non discordat , quod ea , quæ dubitatis in se videntur scrupulum continere , ad Apost. sed. iudicium referantur , ut inde Christifideles in dubiis certitudinem se gaudeant invenire , unde noscuntur magister fidei suscepisse . Tua vero Fr. de servorum conjugis , quæ invitis , & contradicentibus dominis contrahuntur , quid fieri debeat , Apostolatus nostro , sicut bene meminimus , requisivit , super quo tibi duximus respondendum .]

C A P. II.

Separatur matrimonium , quando liber ignoranter cum ancilla contraxerit , nisi postea hoc sciens illam cognoverit .

Alexander III. Præposito , & Priori Mortariensi . (an. 1170.)

P roposuit i nobis M. mulier , quod cum vir ejus cum ea diutius permansisset , notam ei servilis k conditionis objecit , asserens eam esse ancillam , quam liberam esse credebat , cum eam duxit in uxorem : [& inf. 1] Mandamus ,

a Baronem . b Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 37. c. 3. c aliqua . d C. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 50. c. 63. e Vid. Magistr. & ibi Doct. 4. sent. dist. 36. f Salzeburgen. al. Saliburgen. g Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 45. c. 7. h ad Gal. 3. i Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. k Vax , servilis , deest in omnib. antiq. cod.

quatenus si consiterit , quod idem vir præfatam mulierem , postquam illam audivit esse ancillam , carnaliter cognovit , ipsum monitione præmissa compellatis , a ut eam sicut uxorem maritali affectione pertractet . Si vero aliter fuerit , & sententiam divortii proferri contingat , b mulieri pecuniam , quam præfato viro pro dote concessit , restitui facias .

[1 Cum autem in presentia ven. f. n. Astiensis Episcopi tractaretur negotium , mulier , quia sibi gravari timebat , ad nostram audientiam appellavit . Quia igitur tam ea , quam viro suo vivente post aliquantulam moram præfatus vir in concussa lite recessit , d. v. p. a. f.)

C A P. III.

Si consuetudo est in loco , quod partus conditionem patris sequatur , natus ex libero , & ancilla liber est , & ut liber matrimonium contrahat .

Urbanus III. Ariminen. Episcopo . (an. 1187.)

L icet c : [& inf. 1] Sane super eo , quod fuit propositum , an mulier possit divortium postulare , pro eo quod vir , cum quo suæ conditionis ignara contraxit , servus monasterii proponatur , cum econtra idem vir patrem suum , cuius conditionem secundum leges d provincie sequeretur , tempore mortis pro libero se gessisse , & jam elapso decennio , nec patris , nec suo nomine se status controversiam passum constanter asserit : videtur nobis ratione temporis , & favore libertatis , pro parte viri securus iudicandum .

[1 Ad ea , sepe quibus nos fr. tua consulere voluit , te sufficere arbitremur : quia tamen ad maiorem certitudinem iudicium nostrum pastoralis sollicitudine requiris , nos ad inquisitiones vestras officii nostri sine debito respondemus .]

C A P. IV.

Si liber contraxit cum ancilla ignoranter , & ex quo scitur , non consensit , separatur matrimonium , & cum alia contrahere poterit .

Innocentius III. H. Episcopo e . (an. 1122.)

A D nostram noveris f audientiam pervenisse , quod G. Presbyter Cardin. Apostol. sed. Leg. R. militem a muliere quadam propter conditionis separavit errorem . Ideoque Mandamus , quatenus si consiterit , quod miles ignoranter contraxit g cum ancilla , ita quod postquam intellexit conditionem ipsius , nec facta , nec verbo consenserit in eandem , propter quod per Card. eundem ab ejus fuerit consortio separatus , contrahendi cum alia libera ipsi concedas auctoritate Apostolica facultatem .

TITULUS X.

DE NATIS EX LIBERO VENTRE.

Natus ex libera , vel liberta liber est .

Gregorius b (an. 600.)

I ndecens esse credimus , ut progeniti ex liberta , siue libera filii ad servitium retrahantur . Propterea tibi præcipimus , ut si documenta nulla sint ab Ecclesiæ parte , quæ documentis hujusmodi debeant obviare , ab ejus molestia sine aliqua retractatione compescas eandem : durum est enim , ut si alii pro mercede libertates tribuunt , ab Ecclesia , a qua tueri debent , revocentur .

De

a Cogatis . b contigerit . c Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. vid. B. Thom. 4. sent. dist. 36. q. 1. art. 4. & omnino textum , & ibi gloss. Aret. & Doct. in §. 1. Instit. de ingenuis . d legem . e In antiq. lib. ut plurimum ita : N. Episcopo . f Cap. 1. eod. tit. in 3. compilat. vid. Sor. 4. sent. dist. 35. q. 1. art. 2. g contraxerit . h In aliquot vet. cod. additur , IX. sed mendose , cum sit Greg. I. lib. 1. ep. 53. Registr. lvo p. 16. c. 73. & C. 1. eod. tit. in 1. comp.

TITULUS XI.
DE COGNATIONE SPIRITUALI.

C A P. I.

Filii duorum compatrum , per quorum neutrum devotum est ad compaternitatem , licite contrahunt , nisi consuetudo repugnet : separantur autem , si per eorum alterum , vel utrumque compaternitas est contracta . h. d. cum cap. super eo , inf. eod.

Alexander III. Sacer Archiepiscopo . (an. 1180.)

U Trum autem b filii , aut filia ante , vel post compaternitatem geniti , possint ad invicem copulari , canones secundum diversorum locorum consuetudines contrarii inveniuntur . Et licet primus canon exinde editus natos post compaternitatem ad invicem copulari prohibeat : alter tamen canon posterius editus , primum videtur corrigere : per quem statuitur , ut si ante , siue post compaternitatem geniti sunt , simul possint conjungi , excepta illa persona duntaxat , per quam ad compaternitatem venit . Unde nobis viderur , ut secundum posteriorem canonem debeat observari : nisi consuetudo Ecclesiæ , quæ scandalum generet , aliter se habere noscatur .

C A P. II.

Compaternitas scienter , vel ignoranter superveniens inter conjuges , conjugium non dissolvit .

Idem eodem .

S I vir , vel mulier scienter , c vel ignoranter filium suum de sacro fonte suscepit , aa propter hoc separari debeant ? Consult. t. t. respondemus , quod quamvis generaliter sit institutum , ut debeant separari , quidam tamen humanius sentientes aliter statuerunt . Ideoque nobis viderur , quod siue ex ignorantia , siue ex malitia id fecerint , non sunt ab invicem separandi , nec alteri debitum debet subtrahere , nisi ad continentiam servandam possint induci : quia si ex ignorantia id factum est , eos ignorantia excusare videtur : si ex malitia , eis sua fraus non debet patrocinari , vel dolus .

C A P. III.

Filii duorum compatrum , per quorum neutrum devotum est ad compaternitatem , licite invicem contrahunt matrimonium : si tamen subest consuetudo impediens , & dirimens talia matrimonia , servanda est loci consuetudo . h. d. secundum intellectum magis communem , attingendo mentem capituli .

Idem Vigilien. Episc. (an. 1180. Roma in Apuliam .)

S Uper eo , quod a nobis tua Fraternitas requisivit de duorum compatrum filiis : Respondemus , quod si tales filii fuerint , per quorum alterum , vel utrumque parentes ad compaternitatem venerunt , eos conjungi nulla ratione sustineas , & conjunctos Pontificali auctoritate non differas separare . Cæterum si per neutrum eorum ad compaternitatem ventum fuerit , de his te volumus consuetudinem tuæ Metropolitanæ Ecclesiæ , vel aliarum circumpositarum inquirere , & diligentius imitari , ita quod si ejusdem Ecclesiæ consuetudo habeat inter eos non sustinere conjugium fieri , nec factum firmitatis robur habere : tu simili modo in Ecclesia tibi commissa conjugium hujusmodi fieri non permittas : & si quos taliter conjunctos inveneris , juxta earundem Ecclesiæ consuetudinem ipsos separare e ab invicem non fomitias . Verum si de consuetudine habeatur , ut talia conjugia permittantur , id in Ecclesia tua dissimulare poteris , ita quod nec contradicere , nec tantum videaris præstare assensum quia sicut grave est antiquam consuetudinem circumadjacentium Ecclesiarum super his contemnere ; sic quoque gravus videtur , si propter eam hujusmodi conjugis tuum indulges assensum , cum posset sic in exemplum assumi .

a De nat. hujus tit. præ. Doct. vid. Theol. & præ alii B. Thomam . b Sent. dist. 42. b C. 1. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lateran. sub Alex. III. p. 32. eod. c. 1. c C. 2. eod. tit. in 1. comp. d C. 3. eod. tit. in 1. comp. Vide Trid. Conc. initio tit. citatum . e Separari . f dimittas .

C A P. IV.

Inter patrem baptizati , & uxorem levantis prius ab eo cognitam , contrahitur compaternitas efficax ad matrimonium dirimendum .

Clemens III. [an. 1190.]

M Artinus a Bertham duxit uxorem , Tebergam sibi copulavit Lotharius , qui Berthæ , & Martini filium de sacro fonte suscepit . L. vero , & B. sublatis de medio , M. cum T. præfata contraxit . Nos autem consult. t. t. duximus respondendum , quod cum secundum verbum Domini vir , & mulier efficiantur per connubium una caro , liquidum est Tebergam non posse matrimonialiter copulari Martino , qui compater ejus fuerat , cum quo una caro Teberga noscitur extitisse .

C A P. V.

Compaternitas per catechismum contracta impedit matrimonium contrahendum , sed contractum non dirimit .

Idem .

C ontracto b matrimonio inter P. & A. uxorem suam , quidam consanguinei ejusdem A. contra matrimonium objecerunt , quod eadem in primo sacri salis pabulo , filium quondam c concubinae ipsius P. tenuit : [& inf. 1] Verum , si constaret vera esse , quæ diximus , non ideo tamen contractum matrimonium solveretur : quæ res vix contrahendo matrimonio impedimentum asseret . Ideoque mandamus , quatenus præfato P. auctoritate nostra injungas , ut memoratam A. sicut uxorem maritali affectione pertractet , & carnale debitum ab ea licenter exigat , & persolvat , siue ipsam ante matrimonium contractum cum P. siue postea constiterit hoc egisse : dum tamen , si in fraudem hoc fecerit causa matrimonii separandi , pœnitentiam pro præsumptione accipiat , matrimonio in sua firmitate durante .

[1 Cum fuit primum in Ecclesia Dei inductus , & propter hoc tuam presentiam adeuntes , dicebant ipsam a viro debere per tuum iudicium separari . Tu vero F. sicut accepimus , causa non cognita , iis carnale commercium interdixit , prohibens etiam ipsi P. ne debitum ab uxore requireret .]

C A P. VI.

Inter patrem baptizati , & levantem , seu tenentem baptizatum contrahitur cognatio spiritualis valida ad impedendum , & dirimendum matrimonium post contractum .

Innocentius III. Episcopo , & Archidiacon. Linconien. (an. 1122.)

V eniens d ad Apostolicam sedem C. e Anglicus : [& inf. 1] Mandamus , quatenus si consiterit H. mulierem prædicti viri filium de sacro fonte levasse , antequam eam desponsasset uxorem , vos inter eos divortium appellat . postposita celebretis .

[1 Nazione nobis exposuit , quod cum olim in adolescentia constitutus mulieri cuidam adhaesisset , quam tamen quidam alius ante cognoverat , de consilio matris suæ factum est , ut eadem mulier quendam puerum , quem de alia soluta ipse suscepit , de sacro fonte levaret , ad suspicionem , & infamiam utriusque delendam . Deinde vero cum in ejus amore vehementius exardere , absque consilio amicorum eam clanculo desponsavit . Cumque prolem ex ea procreare non posset , & increpationes a patre suo gravissimas sustineret , quod eam desponsando deliquerat revolvens in animo , ipsa dimissa , causa orationis Hierosolimam est profectus . Verum cum idem rediens de partibus transmarinis prolem eam suscepisse ab alio invenisset , ei noluit adherere : sed propter adulterium , quod commisisse taliter videbatur , ea omni-

N n 2

a Cap. 1. eod. tit. in 2. comp. b Cap. 2. eod. tit. in 2. comp. Vid. citatos in c. proximo præcedenti . c al. quendam . d Cap. 1. eod. tit. in 3. comp. concordat. Conc. Trid. sess. 24. de reforma. matr. c. 2. adde citatos in superiorib. e E.

no dimissa, ad longinquam se transfuit regionem: & ad Ebrogien. tandem veniens civitatem, quam ibidem cum terra, & dote decenti, sibi matrimonialiter copularit, de qua prolem se confessus est suscepisse. Eapropter f. v. per Apost. sed.]

CAP. VII.

Si filii duorum compatrum, per quorum alterum devotum est ad compaternitatem, matrimonium contrahant, separantur: & tempore contractus scientes impedimentum, illud denunciare tenentur.

Idem Magistro S. Canonico Herforden. (an. 1212.)

Tua a nos duxit discretio consulendos, an natus ante compaternitatem, filiam compatris patris sui, vel commatris sibi possit matrimonialiter copulare? & si contraxit b, an debeant separari? & an conscii talis matrimonii teneantur illud in publico accusare? Super quo respondemus, quod huiusmodi personae non possunt matrimonium contrahere: & si contraxerint, possunt ab invicem separari: & qui contractum sciverint, debent Ecclesiae illud denunciare.

CAP. VIII.

Inter baptizatum, & filium baptizantis oritur cognatio spiritalis, impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum. h. d.

Gregorius IX. (an. 1235.)

Ex literis c vestris accepimus, quod cum Martha mulier coram Officiali Cantuarien. Alanum peteret in virum, & se affidatam ab eo, ac carnaliter cognitam per testes idoneos probavisset: distorum tandem testimonium depositionibus publicatis, idem A. excipiendo proposuit, quod eam habere non poterat in uxorem, pro eo, quod ipsum pater mulieris eiusdem, qui sacerdos extitit d, baptizavit. Sed cum idem Officialis exceptione huiusmodi non admissa definitivam tulisset sententiam contra ipsum, & idem ad sedem Apost. appellaverit: Mandamus, quatenus si est ita, eundem A. super hoc ab impetitione mulieris absolvatis ipsius, eidem mulieri perpetuum silentium imponentes.

TITULUS XII.

DE COGNATIONE & LEGALI.

CAP. UN.

Inter adoptatum, & filiam adoptantis non potest durante adoptione consistere matrimonium.

Nicolaus ad consulta Bulgarorum. (an. 862.)

Roma in Daciam.)

Si qua f per adoptionem mihi soror esse coeperit, quamdiu durat adoptio, inter me, & ipsam nuptiae consistere non possunt.

TITULUS XIII.

DE EO g, QUI COGNOVIT CONSANGUINEAM

UXORIS SUAE, VEL SPONSAE.

CAP. I.

Affinitas superveniens post matrimonium contrahendum non solvit matrimonium, sed exactionem debiti impedit, & crimen incestus inhabilitat quoad matrimonium contrahendum.

Ex Concilio apud Metiam b.

Si quis i cum filia sua scienter fornicatus fuerit, nec a matre debitum petere, nec filiam unquam ha-

a Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Vid. Sor. 4. sent. dist. 42. q. 1. art. 3. b contraxerint. c Cap. 1. De cog. spir. l. 6. B. Thom. 4. sent. dist. 42. qu. 1. art. 2. Durand. eod. dist. qu. 1. d exriterit. e vid. Magistr. 4. sent. distinct. 42. & ibi B. Thom. q. 2. art. 1. 2. & 3. & Durandum. q. 1. f Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. g Vid. Concil. Trid. Sess. 24. de reform. c. 4. h Med. al. Mentian. i Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. Vid. Burch. l. 19. decr. e. 5. tit. de Fornicatione, &c.

bere potest uxorem: nec filiastra, nec ille ullo unquam tempore alii a se poterant in atrimonio copulare.

CAP. II.

Affinitas superveniens per illicitum coitum, dissolvit sponsalia de futuro, sed non matrimonium, & incestuosus contrahere non potest.

Alexander III. Pictaviens. Episcopo. (an. 1180.)

Veniens b ad nos praesentium lator: [& infra. 1] Inquisit. t. r. resp. quod si matrem sponsae suae cognovit, & c sponsae nunquam carnaliter adhaesit, imponenda est ei poenitentia paulo major, quam pro adulterio: qua peracta, vel parte ipsius, poterit ex dispensatione cum alia matrimonium contrahere. Caeterum si sponsam cognovit, antequam matrem, vel post, nunquam eam, vel aliam potest accipere in uxorem.

[1 Nobis tuae f. literas praesentavit, ex quarum tenore pendimus, quod quandam in uxorem duxerat, quam quidam suaservit per mensem, quo eam duxerat, non cognoscere. Contrigit autem, sicut dicit, quod pater sponsae duxit uxorem suam, quae sponsae mater erat, quam in eius lecto jacentem diabolo suadente cognovit. Transacto vero mense tam pater, quam alii propinquus coegerunt, ut cum ea matrimonium consummaret, quod facere noluit, donec tecum super hoc loqueretur.]

CAP. III.

Non separatur matrimonium ad dictum unius, asserentis affinitatem inter conjuges praecessisse.

Idem.

De illo d, qui uxorem fratris, antequam ei matrimonio jungeretur, se proposuit cognovisse: Respondemus, quod nisi hoc publicum, & notorium fuerit, aut idoneis testibus comprobatum, praedictum matrimonium occasione illa ipsum impetere non permittas.

CAP. IV.

Incestuosus matrimonium contrahere non debet: sed si contrahit, tenet: & tunc tenetur reddere, sed non potest debitum exigere: & non minus tenetur uxori necessaria ministrare.

Celestinus III. (an. 1195.)

Trasmisae e nobis tuae literae demonstrarunt, quod C. uxore sua defuncta, filiam ejus, privignam videlicet propriam, copula carnali cognovit: postmodum aliam accipiens in uxorem, cum privigna publice tanquam canis ad vomitum rediens, illicitam rem committere non expavit. Quia vero super his consilium requisivisti, praesenti pagina respondemus, quod legitimae uxori cohabitans, & accessaria subministrans, non cognoscat eam, quamdiu vixerit, nisi ab ea fuerit requisitus, & tunc ad ipsam non sine gravi cordis dolore accedat: qui etiam pro incestu, & adulterio, donec cum ea permanserit, juxta moderamen tui arbitrii poenitentiam agens, postmodum si super-vikerit, perpetuo sine spe conjugii permanebit.

CAP. V.

Non separatur matrimonium ad confessionem conjugum, qui dicant affinitatem praecessisse, etiamsi rumor viciniis consentia. Et est casus multum allegabilis, & notabilis.

Idem.

Super f eo, quod postulas edoceri, utrum conjugatus, qui ante contractum matrimonium uxoris suae consanguineam carnali commixtione cognovit, cum id fateatur uterque, & aliqua pars viciniae hoc acclamante deatur, sit ab uxore sua iudicio Ecclesiae separandus Tuæ Frater. respondemus g, quod propter eorum confessionem tantum, vel rumore viciniae, separari non debet: cum & quandoque nonnulli inter se contra matrimonium velint colludere, & ad confessionem

a Al. alit. b Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 12. 4. c al. si sponsae. d Cap. 2. eod. tit. in 2. compil. e Cap. 3. eod. tit. in 2. compil. Prae aliis vid. Sor. 4. sent. dist. 37. q. 1. art. 3. f Cap. 4. eod. tit. in 1. compil. g rescribimus.

incestus facile profilerent, si suo iudicio crederent, per iudicium Ecclesiae concurrentem. Rumor autem viciniae non adeo est iudicandus validus, quod nisi rationabiles a & fide dignae probationes accedant, possit bene contractum matrimonium irritari. b

CAP. VI.

Affinitas superveniens non dissolvit sponsalia de praesenti. Innocentius III. Praeposito Magdeburgensi. (an. 1212.)

Discretionem e tuam: [& infra. 1] Sane ex parte tua fuit propositum, quod quidam cum muliere quadam legitime per verba de praesenti contraxit, quam postmodum a se cognitam cuidam consanguineo suo tradidit, in quantum potuit renitentem. Ille vero cum ipsa, licet invita matrimonii solennia celebravit: sed mulier quam cito fuit reddita libertati, aufugit ab eo, & se priori viro restitui postulavit. Nos igitur inquisit. t. r. respond. quod & viro pro tam turpi facinore gravis est poenitentia injungenda, & mulier propter publicam d honestatem est monenda sollicitate, ut nec primum repetat, cuius consanguineus eam licet invitam cognovit: nec redeat ad secundum, cui non potest propter e reatum adulterii commiseri: sed in continentia maneat, donec prior fuerit viam universae carnis ingressus. Quod si forsitan ad id induci nequiverit, vir prior cogatur redire ad ipsam, & maritali eam affectione tractare: cum adulterium ei non possit obijcere, qui eam adulterandam tradidit, praesertim invitam. Nam etsi secundum Evangelicam veritatem nunquam nisi propter fornicationis f causam, aut vir uxorem, aut uxor possit dimittere virum: non tamen semper propter causam eandem vel uxor virum, vel vir dimittere potest uxorem, cum possit exceptione, vel replicatione legitima impediri. Sed nec affinitas, quae post contractum legitime g matrimonium inter virum, & uxorem inique contrahitur, ei debet officere, quae huiusmodi iniquitatis particeps non existit b, cum suo iure non debeat sine sua culpa privari: quanquam a quodam praedecessore nostro dicatur in simili casu fuisse distinctum, utrum incestus, vel adulterium manifestum fuerit, an occultum: aliis asserentibus inter gradum proximum, & remotum esse potius distinguendum.

[1 In Domino commendamus, quod in his, quae dubia reputas, vel obscura, sedem consulis Ap. ut in eis de cetero ipsius auct. procedas.]

CAP. VII.

Copula carnalis habita cum puella septem annorum, dirimit matrimonium postea contractum cum consanguinea. h. d. secundum unum intellectum.

Idem Bisuntinen. Archiepiscopo. (an. 1212.)

Fraternitati i tuae: (& infra. 1) Divortii sententiam approbamus, quam in eum canonicè promulgasti, qui illam sibi postea copulare praesumpsit, cuius antea forem adhuc septennem contractis sponsalibus extraordinaria libidine noscitur polluisse.

[1 Super tribus capitulis sed. Apost. consulenti, ad cuius consilium est in rebus dubiis a cunctis fidelibus recurendum, scriptis praesentibus respondemus. In primo]

CAP. VIII.

Affinitas causata ex copula illicita, rumpit sponsalia praecedentia, & privat facultate contrahendi matrimonium.

a Probabiles, in aliquot Cod. b Bald. in l. 1. C. de prob. & l. eo quidem. C. de accus. c Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. d Vid. Conc. Trid. sess. 24. de reform. matr. c. 3. e praeter. f Matth. c. 19. Marc. 10. Luc. 16. Vid. Conc. Trid. sess. 24. de sacr. matr. in princ. & can. 7. g legitimum. h existat. i Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Sor. 4. sent. dist. 41. quae. un. art. 2. versic. quod si obijcias.

Idem Episcopo Gerunden. a (an. 1212. Roma in Hisp.)

Ex literis b fraternitatis tuae accepimus, quod G. lator earum matrem puellae, quam intra nubiles annos desponsaverat in uxorem, carnaliter saepe cognovit, & post carnali commixtione puellam tractavit adultam: [& infra. 1] Nos autem eidem viro poenitentiam injungi fecimus pro peccato, consultat. t. respondentes, quod eis ab invicem separatis mulier alteri viro non nubat, si postquam novit viri & matris delictum, ei non erubuit commiseri. Vir etiam, & mater mulieris nunquam debent ad alias nuptias convolare, sed semper continentiam servare tenentur, & enorme delictum, quod pro tam e nefanda libidine contraxerunt, praesertim si circa personas huiusmodi de lapsu carnis minime timeatur.

[1 Unde ipsius viri animae provideri humiliter postulasti, & utrum mulieri ad secundas nuptias eo vivente liceat convolare, cum hoc factum publicum, & notorium habeatur.]

CAP. IX.

Idem quoad titulum dicit, quod decretalis supr. proxima.

Idem Archiepiscopo Magdeburgen. (an. 1212.)

Veniens d ad Apostolicam sedem E. Laicus nobis proposuit, quod cum tempore infantiae suae quandam puellam se ducturum juraverit in uxorem, quam cito ad legitimum pervenisset aetatem, pater puellae confederatione huiusmodi fidei iuramentum obligatione hinc inde firmata, eum in propria dono recepit, & nutritivum insimul cum puella: deinde ex conversatione diutina, sorori puellae carnaliter se conjunxit: tandem amicorum suorum devictis instantiis, quam juraverat, in uxorem accepit, & nuptias celebravit, quando se illi opportunitas ingerebat, cognoscebat utramque. Verum licet in praesentia tua super hoc fuerit accusatus, convinci tamen non potuit, nec suum voluit confiteri delictum: nunc autem reversus ad cor, poenitens de commissis, salutis suae consilium requirit impendi. Cum igitur non tantum a malo, sed ab omni specie mali praecipiat Apostolus e abstinere: mandamus, quatenus praedicto E. pro huiusmodi enormitatis excessu, inuncta poenitentia competenti, consulas ei, monens illum salubriter, & inducens, ut de cetero abstineat ab utraque.

CAP. X.

Affinitas superveniens non dissolvit matrimonium.

Idem Archiepiscopo Strigonen. (an. 1212.)

Tuae fraternitatis f devotio postulavit, utrum is, qui cum sorore legitime conjugis fornicatur, cum uxore possit postmodum commorari, & exigere debitum, ac solvere requisitus. Nos igitur respondemus, quod uxor & a commixtione viri abstineat propter publicam honestatem, & in continentia maneat, donec vir viam universae carnis ingressus fuerit, diligentius est monenda. Quod si forte commotioni parere recusans talis fuerit, ut de lapsu timeatur ipsius, vir ejus poterit, & debebit cum Dei timore debitum ei solvere conjugale: cum affinitas post matrimonium inique contracta, illi nocere non debeat, quae iniquitatis particeps non existit.

CAP. XI.

Summatum est supr. capitulo proximo.

Gregorius IX. Episcopo Pictaviens. g (an. 1236.)

Jordanæ b mulieris petitio continebat, quod G. Laicus cum ipsa, quae nondum decimum aetatis suae annum compleverat, per verba de futuro contraxit, & ea intra

a Gerundinen. al. Ferindinen. al. Graden. b C. 3. eod. tit. in 3. compil. vide Tabiensem in summa, verbo sponsalia. §. 9. in quarto modo. c Dictio, tam, deest in aliquot antiquis, ac etiam recentioribus. d dicitur, maxime emendatis. d Cap. 4. eod. tit. in 3. compil. vid. Covarr. 4. Decr. par. 1. c. 5. non longe a principio. e 1. Thess. 5. f Cap. 3. de confang. & aff. in 3. compil. g Pictaviens. h Vide quos citavi in cap. a nobis, & c. fin. supr. de dispens. impub.